

והגדת / ממשנתו של כ"ק האדמו"ר הגאון רבי יעקב פרלוב זצוק"ל מנובומינסק

כנגד ארבעה בנים

הרב א. הכהן

אחד חכם

מסורת התורה בישראל

"ושננתם לבניך, לכאורה פשוטו של מקרא הוא על הבנים וכן הוא בשאליתות וכן מפורש ברמב"ן על הפסוק, אבל חז"ל דורשים 'אלו התלמידים' ויש בכך כוונה נוספת שגם הם נקראו בנים ונכללו במצות ושננתם".

"החיוב של 'ושננתם' הוא כדי להמשיך התורה מדור לדור שלא תמוש חלילה תורה מישראל, ולכן חייב ללמד את בנו וגם את בן חברו והוא מה שאמרו אנשי כנסת הגדולה והעמידו תלמידים הרבה ופירש מהר"ל בדרך חיים שהתחילה אז תורה להתמעט לכך הוצרכו להזהיר ע"ז, ויתכן דכיון דשורש מצוה זו דושננתם לבניך הוא בכללות הציבור של ישראל שלא תמוש התורה מפיהם לכן כתוב בלשון בניך דכל התלמידים הם בניהם של כל ישראל, אבל המצוה היא על כל חכם וחכם ללמד את בנו וגם את בן חברו אלא שבנו קודם, וכבר אמרו חז"ל כל המלמד את בן חברו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו".

"אבל הצווי של 'ושננתם' הוא להעמיד בנים ולא סתם תולדות אלא שיהיו כמו האב, שיוכלו גם הם להעמיד בנים ותהיה התורה קיימת ונמשכת מדור לדור. יש מצוה נוספת של 'ולמדתם אותם את בניכם' זה דין שחייב האב לעשות לגידולו ולתועלתו של בן הן בחומר הן ברוח. נמצא שכשמלמד את בנו תורה מתקיים בזה ב' דברים מצות ושננתם לבניך שזוהי צורך מסורת התורה בישראל שלא תשתכח מפי זרעם ומצוה זו גם על בן חברו שהתלמידים קרויים בנים אלא שבנו קודם, ועוד מצות ולמדתם אותם את בניכם שזו מצות חובת האב על בנו".

"בעודי בשנות הפעוטות", סיפר האדמו"ר זצוק"ל כמה פעמים, "הכניסני אבי אל בית אולפנא רבתי מתיבתא רבי חיים ברלין בברוקלין בצל קורתו של מו"ר הגאון הגדול רבי יצחק הוטנר זצוק"ל ולמדתי שם וזכיתי להתבשם מחכמתו ומרוחב בינתו של מו"ר זצוק"ל שהפליא והשכיל להשריש את עומקה והיקפה של תורה בלב תלמידיו הצמאים".

בי"ט מנ"א תש"ח שלח לו רבו הגאון הגדול רבי יצחק הוטנר זצוק"ל מכתב והאדמו"ר זצוק"ל היה חוזר על דבריו אלו רבות בפני תלמידיו: "רחימא דליבאי מר יעקב נ"י שלום וברכה. כמדומה לי ששמעת ממני מכבר ההערה על ספר מסילת ישרים שאף על פי שרמח"ל יסד ספרו זה על פי סדר הברייתא הקובעת את סדר המדרגות בעבודת השם עד השגת רום הפסגה ורמח"ל העמיק הרחיב לבאר כל מדרגה בפרטיותה, הוא לא התחיל ספרו אלא ממדרגת הזהירות אשר למדה זו הוקדשו פרקיו הראשונים של הספר מסילת ישרים ובגוף הברייתא סדר המדרגות מתחיל מן תורה ופסח זה שפסח רמח"ל על מדרגת התורה, מורה באצבע כי דברי הברייתא שתורה מביאה לידי זהירות יש להם מובן אחר מאשר אותם הדברים עצמם כשהם נשנים על המדרגות שלאחר זה. שינוי מובן זה הוא שגרם לו להתחיל ספרו מזהירות דווקא".

"מהלך עליית האדם בסדר המדרגות הוא, שבשעה שאתה נמצא על גבי המדרגה המוסדרת למעלה הנך מסולק מן המדרגה שלמטה

בעמוד זה יש דברים הטעונים גניזה

הימנה, והמדרגה הנמוכה נכללת בזו שלמעלה הימנה. אבל בתורה הדבר הוא בהפך, כל עצם מציאותם וקיומם של כל המדרגות כולם, בגלל שהם תנאי במדרגת התורה ואם היה בציור שתמצא מדרגה אחת שבעלותך עליה הנך מסלק את עצמך ממדרגת התורה, אז היתה המדרגה ההיא בטלה במציאות".

"תורה מביאה לידי זהירות הכוונה היא כמו החיים מביאים לידי עשירות שאין הכוונה שאם באים לידי עשירות או לידי חכמה מסתלקים מן החיים, אלא אדרבה כשהחיים מביאים לידי עשירות אז יש חיות של עשירות, כשתורה מביאה לידי זהירות יש כאן תורה של זהירות".

הוסיף האדמו"ר זצוק"ל: "חז"ל אמרו תורה תחילתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים ופירש מהרש"א שהוא הוראה במעלת התורה כי התורה כולה מראשה ועד סופה כולה חסד וכוונת הדברים שאין אלו שתי מדות נפרדות אלא החסד שם לווי הוא לתורה עצמה, ולכן נקראת תורת חסד כי החסד הוא יסוד ובנין העולם, כי אמרתי עולם חסד יבנה וממילא התורה עצמה כשהיא משתלשלת לעולם אין זאת אלא ע"י מדת חסדו יתברך".

"זהו המובן בפסוק 'פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה', תחילת ההתעוררות ופתיחת הפה כביכול הוא ע"י חכמתו של הקב"ה שקדמה לעולם, אבל אח"כ כשמתגלית התורה בתוך העולם נעשית ממנה תורת חסד וזוכים המקבלים ממה שיש לה על לשונה, כי הדבש וחלב שנשאר תחת לשונה עדיין לא נתגלה והמה הדברים שכיסם עתיק יומין. כמו כן לאידך גיסא, אמנם מדת חסדו יתברך בכל היקום מחייבת גם בנו ההטבה לזולת בכל מערכות החיים, מה הוא מלביש ערומים אף אתה, מה הוא מבקר חולים אף אתה. אבל כשתוצאות החסד המה גם לקרב לבות בני אדם לאבינו שבשמים ולהשריש בקרבם אהבת התורה והמצוות הר"ז חסד כפול ומכופל וחסד של תורה דוגמת מדתו של אברהם אבינו שנטע אש"ל בבאר שבע והקריא שם בשם ד' לכל באי עולם".

אחד רשע

הרוצים להשחית את העם היהודי

האדמו"ר זצוק"ל היה מדוברי היהדות החרדית בכל מאבקה בלמעלה מעשרים שנה האחרונות, הן במאבקים מול הרפורמים, הן במנסים להזיד בהלכה ו"להתאימה" והן בשאר המאבקים של כלל ישראל.

לפני כמה שנים בנאומו ב"קונוונשן" האגודאי עמד האדמו"ר זצוק"ל והתריע, כי "אמנם האיום הרפורמי חלף, כולם רואים לאן הגיעו תנועות אלו, הן התפוררו מעצמן - נפלו לתהום נישואי התערובת וההתבוללות. הסכנה האמיתית ליהדות כעת היא התנועה 'אורתודוקסיה פתוחה' בראשותו של הרבאיי אבי וייס, זו תנועה הספוגה בכפירה".

"התורה חייבת להיות מוגנת מהכוחות החילוניים המבקשים להשחית את ערכיה ואת חייהם של היהודים, להגן מפני פולשים שלפעמים בשם היהדות מבקשים לערער לחלוטין ולהרוס את ערכי הנצח של עמנו".

בהמשך דבריו קרא האדמו"ר זצוק"ל לרה"ר לישראל ולהנהגה של האורתודוקסיה להביע מורת רוח פומבית מן הסכנות הטמונות

■ היה בנו של כ"ק האדמו"ר רבי נחום פרלוב זצוק"ל מנובומינסק ונכדו של כ"ק האדמו"ר מסוקולוב קוצק זצוק"ל שהיה אחד מהמייסדים והמנהיגים המרכזיים של אגודת ישראל בפולין וביותר מעשרים שנה האחרונות הוא היה מנהיגה של "אגודת ישראל" באמריקה ■ עמד בראשות הישיבה דנובומינסק ומלבד שיעוריו ושיחותיו בישיבה גם היה "מדברנא דאומתיה" ומשאותיו נשמעו ברמה ■ היה גאון בתורה ובעל השקפה בהירה. כושרו הרטורי יוצא הדופן הפך אותו לאחד המעתיקיםמעבירים את שמועתהמשנתה של היהדות הנאמנה בכלל ושל אגודת ישראל שהוא עמד בראשה ■ כנגד ארבעה בנים דברה תורה. ארבעת הבנים של ליל הסדר במשנתו התורנית-ציבורית של כ"ק האדמו"ר מנובומינסק זצוק"ל ■

באורתודוקסיה הפתוחה. "לצאת בגלוי בכתב ובעל פה כנגד אלו המסווים עצמם במעטפת אורתודוקסית. עליהם להפריך את טענותיהם, לגנות את הצהרותיהם... זהו האתגר שעמו אנו מתמודדים בימים אלו, בתופעה החדשה הזו שהגיעה אלינו בביקור המגיפה הזה המקיפה קהילות רבות המחשיבות עצמן אורתודוקס"יות".

בהזדמנות אחרת כשעלה הנושא של העליה להר הבית רח"ל, התבטא האדמו"ר: "גם אם הדבר לא היה אסור בתכלית האיסור על ידי כל גדולי הדור, וכי יעלה על הדעת לסכן את כל עם ישראל בכדי להתפלל דווקא שם?!". והוסיף, הרי ברור שהתפילות מתקבלות לרחמים ולרצון גם בכותל המערבי, ומה בוער לעלות להר הבית ולגרום לשפיכות דמים".

אחד תם

להקפיד על גלאט יושר!

לפני כחצי יובל שנים החלו לפעול בקהילות החרדיות בארה"ב בתוכנית חדשה שתכליתה לצמצם את ההוצאות שמוציאים העשירים בעריכת שמחות. כ"ק האדמו"ר מנובומינסק זצוק"ל נשא נאום נרגש אודות כך ב"קונוונשן" של אגודת ישראל בארה"ב. בתוך הדברים סיפר שאדם עשיר שאל אותו מדוע עליו להצטמצם? מדוע לא מאפשרים לו להוציא כסף בהתאם לרמה הגבוהה לה הוא מסוגל?

קולו של כ"ק האדמו"ר זצוק"לדהדה באולם ברגש: "אמרתי לו! אתה אינך יחיד, אתה חלק מציבור! הדרך שאתה מתנהג משפיעה בצורה עמוקה על אחרים, שהם פחות ברי מזל ממך!"

בשנה אחרת דיבר האדמו"ר זצוק"ל, על כך שלאדם חרדי היתה תמיד תדמית של אדם ישר. הרבי טבע משפט מענין: "מי שחרד לגלאט כשר חייב להקפיד על גלאט יושר!" וכה היו דבריו: "לפני לא הרבה זמן כשמועמד יהודי נבחר להתמודד על משרה גבוהה כל העולם הבין שהאיש נבחר בגלל מוניטין של יושר ומוסריות הנובעים מאורח חייו הדתיים כאשר התורה נתפסת כמקדמת יושר ומוסר זהו קידוש ד', ואם התורה נתפסת כמוחלת או מכסה ח"ו על ההיפך יושר ומוסר זהו חילול ד', האם יכולים להתעלם מזה?"

"האם אנו יכולים להמשיך בדרכנו בנוחות, האם אין אנו מחויבים לעשות נסיון ציבורי ופרטי לתקן את המצב? אנו יכולים לחפש כל סוגי ההיתרים. אינני יכול להיכנס לפרטים ואני לא עומד כאן כאדם מושלם ואולי עלי להגיד לעצמי קשוט עצמך ואח"כ קשוט לאחרים, והקשוט הזה אולי נוגע גם לאנשים ולמוסדות המפוראים ביותר שלנו. אבל דבר אחד ברור, אין שום היתר לחילול ד'! אם התנהגות מסוימת שנחשבת למותרת אך גורמת אחר כך לחילול ד', אז כל ההיתרים המדומים בטלים ומבוטלים למפרע, וכדברי המשנה אחד שוגג ואחד מזיד בחילול ד', שהכוונה שאין תירוצים שכבדו שמים מתחלל. חובת כבוד שמים עולה על כל חישוב אחר וחילול ד' יותר חמור מכל עבירה, אם היינו מקבלים על עצמנו את הרעיון שצורכי כבוד שמים הם הדבר הראשון ברשימת העדיפויות שלנו, שכל כל מה שאנו עושים בין ביחיד בין בציבור חייב להיות מדוד בהשפעה שתהיה על כבוד שמים, היינו מקבלים החלטות בצורה אחרת".

"לכולנו יש צלם אֱלֹהִים וחיותו של הקב"ה אמת. מדת האמת שלנו שואבת את ציוויה ממידת האמת של השי"ת, ומה יקרה לנפשנו אם יסוד זה האמת מתחלל, האם בכל הכנות נוכל להסתכל על עצמנו ולהביט בפני ילדינו אם חיינו אינם מתנהלים לפי כללי האמת

המשך בעמוד 42